

NÕVA KASSIKAKKUEDEST

Tiit R a n d l a
Nõva, Läänemaa

Nõva kandi hõredad rannamännikud, mis vahelduvad soosiilude ja väikejärvedega, on kassikakule Loode-Eestis meeliselupaigaks. Ühe paari tegevust jälgisin aastail 1969...1982, kahe paari tegutsemist aga lähemalt alates 1987. aastast oma maakodu vahetus läheduses. Vaisi-Tuksi joonel on teada umbes 8 km lõigul kolme paari territooriumid, lähimate pesade vahekaugus on olnud vaid napilt 3 km. Seejuures on inimkõrvale ühest ja samast kohast selgelt kuulda kahe erineva paari esindajate hõiked.

Kassikaku häälitsusi on kuulda selgetel ja jahedatel õhtutel, tavaliselt videvikus. Ehkki esimesi kevadehääli (huikamist) võib kuuda juba veebruari sulade aegu, on põhiline aktiivsus ikka märtsis ja aprillis, isegi mai alguses. Uus aktiivsuse periood algab juuli teisel poolel ja kestab septembri lõpuni.

Kassikakk tundub olema väga asukohatruu, pidades kindlaid paiku konservatiivselt omaks aastaid. Passimiskohtadeks on vanad männid hea vaatega paikades. Sealt võib alati leida räppetompe või kohata linde endid.

Kuna leitud pesad asuvad merest vaid 1-1,5 km kaugusel, külastavad kassikakud saagi passimiseks ka rannikuid. Peale vahetute vaatiuste kinnitavad seda ka räppetompude ja saaklinnusulgede analüüsid. Saagijäänuseid on kogutud pesade lähiümbrusest (ca 100 m raadiuses) ja kindlate saagilahkamispaikade juurest, mis võivad asuda pesast ka 200...300 m kaugusel.

Merele viitavad kassikaku saagis kajakad ja aul. Kuid toitu hangivad kakud ka Tuksi järve ümbruses ja Uuejõe väljavoolu kohal paiknevatele "jäänukjärvedele" (allalastud veetasemega järved), mis on elupaigaks nii rändel kui pesitsusajal paljudele veelindudele, nagu sinikael- ja luitsnokkpart, sõtkas, hõbekajakas, naerukajakas, või veekogudega seotud liikidele (roo-loorkull, sooräts). Peale nende on lindudest kassikaku saagis määratud hallvarest, kõrvukrätsu, hiireviud, värvulisi. Imetajaist loomadest on saagis kindlaks tehtud korduvalt siili, jäneseid, rändrotti (2 isendit!) ja mügrit (1994.-1995. a. kogutud materjali põhjal - 22 isendit). Kõik need analüüsid on sündinud tänu Asko Lõhmusele, kellele avaldan selle eest siirast tänu. Lisaks juba loetletud kassikaku saakobjektidele olen sulgede või kehaosade järgi teinud kindlaks veel järgmisi linde: ronk, hakk, piilpart, kaelustuvi, vart, tikutaja, raudkull; ning imetajaist halljänese ja jutttselgahiire. Hiirevaestel, täpsemini küll põhiliselt mügrivaestel aastatel ulatub lindude osatähtsus saagis 70 protsendini.

Kui kassikaku paar, kelle kohta vaatlusi tehti aastail 1969-1982 pesitses suhteliselt edukalt, siis seda sama ei saa väita kahe paari kohta, keda on jälgitud aastail 1987-1996. Nimelt õnnestus 11 aastal 1969. ja 1982. a. vahel leida üles kassikaku pesa 7 juhul, neljal aastal pojad ka lennuvõimestusid - kolmel korral 3 poega ja ühel korral 2 poega (Randla 1985). Seevastu aastail 1987-1996 õnnestus küll häälitsevate vanalindude järgi igal aastal tuvastada kahe hõivatud territooriumi olemasolu, kuid reaalse pesitsuse kohta on andmeid vaid neljal juhul (20 võimalikust!). Neist oli kahel korral tegemist mahajäetud ühemunalise kurnaga ning kahel aastal (1989 ja 1990) vaadeldi 1-2 kuu vanust noorlindu. Silmatorkavalt tagasihoidlikku pesitsemisedukust võiks seletada pesa rüüstavate loomade (kährik, metsnugis, metssiga) ohtrusega. Seda tõestada pole aga olnud võimalik.

KIRJANDUS. Randla, T. 1985: Kassikaku loendusest 1982. - Loodusevaatlusi 1982, 1: 48-50.

Eagle Owls at Nõva

Coastal pine forests near Nõva are the preferred habitats for the Eagle Owl in northwestern Estonia. Between Vaisi and Tuksi (ca 8 km) three breeding territories were found, the distance between nearest nests being only 3 km. The birds are very site-tenacious.

Eagle Owls forage mainly at seashore and small lakes. In the years of low Water Vole abundance birds may form up to 70% of the diet.

A pair studied for 11 years between 1969 and 1982 bred four times successfully and raised up 11 young (Randla 1985). But for two pairs studied during 1987-96 (combined total = 20 breeding seasons) only four times the breeding could be confirmed, although the pairs were on territory every year. In these breeding attempts only 2 young fledged. The extremely low productivity may be due to increased numbers of potential nest predators.

